

УДК 378.14:[316.346.2:159.923.2]

Потапенко Тетяна,
*студентка IV курсу Інституту філології СумДПУ ім. А.С.Макаренка,
м. Суми*

ГЕНДЕР ТА РІВЕНЬ САМООЦІНКИ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ В АКАДЕМІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті визначається тема гендеру та рівня самооцінки у навчальній діяльності, розкривається проблема впливу гендерних моделей поведінки на якість навчання та на рівень самооцінки професійної підготовки студентів у гендерному співвідношенні та обґрунтовується зміна гендерних моделей поведінки.

Ключові слова: *гендер, гендерна поведінка, рівень самооцінка, рівень домагань, адекватність/неадекватність та завищеність/заниженість самооцінки.*

Потапенко Т. Гендер и уровень самооценки в учебной деятельности: презентация опыта в академическом дискурсе

В статье определяется тема гендера и уровня самооценки в учебной деятельности, раскрывается проблема влияния гендерных моделей поведения на качество обучения и на уровень самооценки профессиональной подготовки студентов в гендерном соотношении и обосновывается изменение гендерных моделей поведения.

Ключевые слова: *гендер, гендерное поведение, уровень самооценки, уровень притязаний, адекватность / неадекватность и завишенность / заниженность самооценки.*

Potapenko T. The gender and the level of self-rating in the educational activities: the representation of the experience in the academic discourse

The article determines the theme of gender and level of self-rating in the educational activities, develops the problem of influence of gender model of conduct on the quality of study and on the level of self-rating of professional preparing of students in the gender correlation and proves the changing of gender model of conduct.

Keywords: *gender, gender conduct, level of self-rating, level of claim, self-acceptance/nonsel-acceptance, self-appreciation/nonsel-appreciation.*

Формування особистості людини триває все життя. У статті розглядається період навчання у вищій школі як особливий процес у цьому явищі. Саме в цей час у студента закладаються основи тих якостей спеціаліста, з якими він увійде в нову для нього сферу діяльності, де відбуватиметься його подальший розвиток як особистості. Становлення молодих спеціалістів не обмежується спілкуванням з викладачами та навчанням. Воно також тісно пов'язане зі взаємодією з іншими студентами, де кожна стать вибирає ту модель спілкування, яка приписана нормами, звичаями та гендерними стереотипами, які в останні роки змінюються. На основі наукового дослідження ми спробуємо дослідити вплив гендерних моделей поведінки на якість навчання та на рівень самооцінки професійної підготовки студентів.

Злам гендерних стереотипів достатньо не досліджується у ВНЗ, хоча, як зазначає Г. Силласте, вивчення цього феномену має велике практичне значення для діяльності державних органів, оскільки вони мають можливість вчасно визначати бюджетні витрати на розвиток навчальних закладів та боротися з соціальною дискримінацією за ознакою статі [1, с. 83].

Головна мета дослідження полягає у зображенні зміни гендерних характеристик на основі рівня самооцінки студентів обох статей. Це потребує вирішення таких завдань: 1) з'ясувати поняття гендеру та гендерних характеристик; 2) дослідити рівень самооцінки навчальних досягнень студентів, рівень домагань, адекватність/неадекватність, завищеність/заниженість самооцінки; 3) визначити джерело впливу на формування рівня самооцінки професійної підготовки; 4) порівняти самооцінку в гендерному відношенні.

Емпіричною базою для цієї статті є соціологічне дослідження, проведене в Сумському державному педагогічному університеті ім. А. С. Макаренка серед студентів IV–V курсів факультету іноземних мов. Причини, які вплинули на склад вибіркової сукупності, такі: 1) старшокурсники прослухали, практично закріпили, більшу кількість дисциплін, їхні розумові здібності зараз зазнають “свого апогею” і вони можуть дати власну оцінку своїх досягнень; 2) на факультеті іноземних мов панує не звичайна гендерна ситуація, оскільки осіб чоловічої статі набагато менше, ніж жіночої. Вимоги до хлопців як до осіб, які знаходяться у меншості, інші. Це не може не впливати на їхній рівень самооцінки [2]. Крім цих при-

чин, відомі й інші, які ґрунтуються на загальних гендерних відмінностях у суспільстві України.

Склалися певні традиції щодо розуміння природи гендеру та гендерної поведінки. Зокрема Р. Столлер розглядає гендер як поняття, що ґрунтується на психологічних і культурних поясненнях, досить незалежних від тих, які тлумачать біологічну стать. Т. В. Говорун і О. М. Кікінежді, визначають поняття гендерної поведінки як соціально-психологічну характеристику, набуту в процесі соціалізації, яка формує людину як чоловіка чи жінку, і значною мірою визначається особливостями культури, звичаями, вихованням, соціальними очікуваннями [3]. Видатні соціологи, Е. Гіденс, В. В. Вербець, стверджують, що більшість жінок мріють вийти заміж та народити дітей. Це відображається на мотиваційній сфері в навчанні, оскільки період перебування в університеті розглядається не як здобуття професії, а як побудова власного життя. Крім того, давлоть соціальні стереотипи про вік одруження і колективний страх залишитись “у дівках” [4; 5]. Крім вищевказаних праць, існує ще низка публікацій таких авторів, як Р. М. Канап’янова, Г. Силласте, М. Майор, які зазначають, що жінки мають нижчий соціальний ранг, мають менші прибутки та менш економічно та політично активні [6, с. 69; 1, с. 83; 9, с. 108].

Проте, аналізуючи суспільство, в якому ми живемо, важко не помітити, що на цей момент відбувається злам старих сімейних традицій і переосмислення ролі чоловіка й жінки в сім’ї. Як зазначає Т. С. Літкіна, в сучасній сім’ї жінка займає владну позицію, а чоловіки в наслідок цього відіграють другорядну роль та стають інструментом жіночих стратегій [7, с. 89]. Дослідження О. О. Коломієць показують підвищення темпу зростання зайнятості жінок, подовження тривалості професійної кар’єри, масове залучення жінок у виробництві та підвищення рівня кваліфікації [8, с. 128–129]. Отже, хоча жінки все ще політично та економічно більш пасивні, ніж чоловіки, проте в родині, в певних галузях на ринку праці відіграють головну роль. Ще одним підтвердженням цієї гіпотези є результати нашого дослідження, за якими відбувається зміна характеристик обох статей при навчанні в університеті. Аналізуючи анкетні дані, можна зазначити, що в навчанні вже відбувся злам традицій – жіноча стать більш впевнена у собі, дає більш високу самооцінку, наприклад, своїх навчальних досягнень. Водночас жінки

зберегли високу мотивованість та високий рівень власних домагань.

У країні розгортається всепоглинаючий фемінізм, який характеризується не скільки розподіленням обов'язків або обміном роботи, скільки додатковою навантаженістю на жінку: до господарчої діяльності додається ще самостійне забезпечення себе та дітей матеріальними благами. Серед головних причин високої мотивованості дівчата називають прагнення збудувати кар'єру та самостійно заробляти гроші. Слабка стать вибирає університети, після яких змогла б знайти гарну роботу. В цей же час знімаються обов'язки з сильної статі, яка набуває рис фемінності, пасивності у житті суспільства, у власній діяльності.

На основі аналізу наукових джерел, за результатами нашого дослідження встановлюється, що, незважаючи на соціальні очікування сталих моделей поведінки, відбувається обмін гендерними моделями в трудовій, сімейній та навчальній сферах, внаслідок чого простежується зміна загальноприйнятих рівнів самооцінки чоловічої та жіночої статі, що проявляється в збільшенні амбіційності, вмотивованості та кар'єризму у жінок.

Використана література:

1. Силласте Г. Гендерная социология: состояние, противоречие, перспективы / Г. Силласте // СОЦИС. – 2004. – № 9. – С. 77–85.
2. Сергеевкова О. П. Вікова психологія. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс]. – Режим доступу до книги: http://pidruchniki.ws/12281128/psihologiya/teoriyi_sotsialnogo_nauchinnya#234.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2004. – 308 с.
4. Гіденс Е. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] // Соціологія. – Режим доступу до книги: http://www.pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_odens_ontoni6.
5. Вербець В. В. Соціологія. Режим доступу до книги: Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_verbets_vv.
6. Канапьянова Р. М. Женщины во властных структурах // СОЦИС. – 2007. – № 2. – С. 68–75.
7. Лыткина Т. Домашний труд и гендерное разделение власти в семье // СОЦИС. – 2004. – № 9. – С. 77–85.
8. Коломієць О. О. Взаємозв'язок дітородної активності та жіночої діяльності в розвинених країнах // Стратегічні пріоритети. – 2009. – №1. – С.128-136.
9. Майор М. Гендерні стереотипи і торгівля жінками // Соціальна психологія. – 2010. – № 2. – С. 106–111.